

Voor 't vaderland ... En een goede pree.
60 jaar geleden, drie Moorseleenaars sneuvelen bij de ontmiijners.
door Lothair Vanoverbeke

In hun ijver de kust van het Europese vasteland tegen een geallieerde invasie te behoeden, hadden de Duitsers tijdens de vier bezettingsjaren, van Noorwegen tot de Spaanse grens versterkingen gebouwd. De zogenaamde en beruchte Atlantikwall bestond uit zware kanonnen, bunkers, prikkeldraad, mijnvelden en andere obstakels. Hitler, geobsedeerd door de gedachte dat de geallieerden nergens anders dan op de stranden van de Pas-de Calais zouden landen, had precies die en aanpalende stranden rijkelijk van dergelijk tuig laten voorzien. De verassing was compleet. Op 6 juni 1944 landden de geallieerden op de kust van Normandië. Alle tegenvoorbereidselen op de Noord-Franse en Belgische stranden bleven ongebruikt want onnuttig door verkeerde gok!

De herovering van België begon in september 1944. Het zou nochtans aanslepen tot 3 november eer het laatste Duitse verzetsnest op Belgische bodem zich overgaf te Knokke. Intussen was de regering vanuit Engeland teruggekeerd. Vanaf oktober ging ze over tot het uitrusten van een 'regelmatig' Belgische leger. En de oproep tot vrijwillige dienstneming werd met onverhoopt succes beantwoord¹.

Bij die vrijwilligers waren ook Moorseleenaars! Drie onder hen zouden hun 'moedige' beslissing met de dood bekopen. De drie gesneuvelden kregen op zaterdag 12 mei 1945, te Moorsele een waardige begrafenis². Aan de open graven werden lofredes gehouden met daarin de trots en de fierheid over 'onze' helden ... En wij zullen u nooit vergeten!

Nu rusten ze op het gemeentelijke kerkhof naast mekaar en is uiteindelijk iedereen hen vergeten. Daarom dachten wij er goed aan te doen hen even in herinnering te brengen.

Gemeenschappelijk herdenkingsprentje uitgedeeld bij de begrafenis van de drie Moorseelse ontmiijners.

¹ - DE OORLOGSKRANTEN, Deel 55. Brussel 1994. De vooruit, Zondag 8 October 1944. "De eerste persconferentie bij Generaal-Majoor Erskinne", o.c. pag. 2.

² - GAM, Verslag Gemeenteraad van 11 mei 1945.

Maurice Lombaert

Maurice was een van die drie. Hij werd geboren op de Poezelhoek te Moorsele, op 27 oktober 1905, als tweede zoon in het gezin van landbouwer/vlaswerker Emile en Marie Louise Evraert. Later kwamen er nog drie dochters bij. Hij volgde onderwijs aan de gemeenteschool en ging al vlug werken in de zwingelarij Watteyne. Zijn hobby was fietsen en bijgevolg sloot hij zich aan bij de 'veloclub' van Cyrile Koether in café De Prins, Rozenstraat, gekend als Sidnietjes.

Als milicien behoorde hij tot de klasse 1925. In 1938 en 1939 maakte hij de mobilisaties mee, raakte op een 'Vlaamse' manier door de achttiendaagse veldtocht en na zijn demobilisatie 'doorblauwde' hij de vijf oorlogsjaren als betonwerker.

Maurice Lombaert tijdens zijn legerdienst bij de klasse '25. Rechts, zijn identiteitskaart uitgereikt in 1942. (N. Persijn)

Na de bevrijding van onze gewesten was de werkeloosheid een van 's lands ergste kwalen. Velen zochten daarom hun toevlucht in vrijwillige dienstneming bij het 'nieuwe' Belgische leger. Ze ontvingen er een redelijke soldij, die bij de ontminningsdiensten nog een stuk hoger lag. De risico's? Een behoorlijke opleiding door Belgische ontminningstroepen in het kamp te Westende stond garant (?) voor het minimaliseren van deze factor. Samen met andere Moorselenaars Achiel Vantomme, Remy Vancoillie, Andre Herman en Henri D'Haevloose, trok Maurice op 3 maart 1945 naar een Brugse kazerne. Nauwelijks 9 dagen later, op 12 maart³, werden ze ingelijfd bij het 2de Ontminningsbataljon. Maurice, Achiel, Remi en Andre bij de 1ste Compagnie, terwijl D'Haevloose bij de 3de Compagnie werd ingedeeld. Tijdens hun scholing werd hen speciaal op het hart gedrukt voorzichtig om te gaan met infanteriemijnen die in serie met elkaar verbonden waren⁴. Wanneer één van die tuigen explodeerde, verwekte die een kettingreactie die een aantal andere identieke bommen detoneerde, gewoonlijk over een grotere strook verstoppt. Het resultaat hiervan zou niet in te schatten zijn. Zeer verschillende springtuigen moesten onschadelijk gemaakt worden, en zelfs tot in Antwerpen, Limburg en de Ardennen toe moesten ontminners op stap om er munitie-opslagplaatsen te ontmantelen.

³ - Militair Archief, Kwartier Koningin Elizabeth, Evere.

⁴ - TERRY GANDER & PETER CHAMBERLAIN. 'Small arms, artillery and special weapons of the Third Reich' McDonald and Jane's, London 1987. p. 358. De meest gebruikte anti-infanterie mijn was de Schrapnellmine 35. De SMi 35 (Duitse benaming) infanterie mijn woog 4 kg en was naast de TNT springstof, ook gevuld met stalen knikkers (Schrapnell) die bij detonatie in het rond werden geslingerd. De meest gebruikte anti tank mijn was de Tellermine, een ronde platte mijn waarvan verschillende types in gebruik waren.

Terloops, de door de oorlogsvoerende legers gebruikte springstoffen werden in zeer veel gevallen in oorlogstijd vervaardigd. Wat de Duitse springstoffen betrof, gebruikten die soms gelegenhedsmiddelen die aan het poeder meestal niet die stabiliteit gaf die in vreedstijd als hoofdvereiste vooropgesteld werd. Ook dient erop gewezen dat de springstoffen die de ontmiijners terugvonden mechanische en fysische veranderingen hadden ondergaan door een lang verblijf op zeer hete of ijskoude plaatsen, of door de vochtinwerking van ons zeer veranderlijk klimaat.

Het 2de Bataljon werd ingezet aan de Belgische kust, de 1ste Compagnie te Nieuwpoort-Bad waar ze werden gekazerneerd in de villa Crombez, nu 'Barkentijn' Albert I-laan 126⁵.

De verlofperiodes waren telkens een verademing tussen het gevaarlijke werk bij 'den troep', al deden de betrokkenen hun job af als een routineklus.

Op het thuisfront deed de familie haar voordeel bij de vrijgevigheid van de goedbetaalde ontmiijners. In april 1945 was Maurice thuis en beloofde twee neefjes die hun plechtige communie zouden doen, een mooie fiets. Samen met hen trok hij naar fietsenmaker 'Potje Dek' René Vandaele aan de Ieperstraat, bekeurde de fietsen en koos er twee uit. Één fiets betaalde hij, de tweede zou hij vereffenen bij zijn volgende 'permissie'.

Woensdag 9 mei 1945, daags na de officiële afkondiging van V-Dag (V staat voor Victorie) die het einde van de Tweede Wereldoorlog betekende, was voor de Moorselenaars een gewone 'ontmiijningsdag'.

Het was ook daags vóór Hemelvaartsdag, de dag waarop de plechtige communie zou worden gehouden. In de deels herstelde parochiekerk St. Bernardus, bevonden zich de communicanten om te biechten en werden ook de laatste voorbereidingen tot het feest getroffen⁶.

In de omgeving van de kerk klonken fluitsignalen, de verwittiging tot ontruimen van een deel van het strand van Nieuwpoort-Bad. Een bloot gekomen mijn zou er worden verwijderd om de veiligheid van de soldaten niet nodeloos in gevaar te brengen.

Om twintig over negen scheurden snel op elkaar volgende explosies door de lucht. Telkens verhief zich een zandhoos meters hoog. Van links en rechts kwamen soldaten aangerend om hulp te bieden. In de kerk werden verscheidene kinderen gewond door rondvliegend glas uit de weggeblazen kerkramen⁷. Aan de westzijde van de kerk niets jammerklachten en van pijn verwrongen gezichten, maar ook drie doden.

De kracht van de explosie had zelfs te Veurne ruiten verbrijzeld⁸.

Maurice Lombaert was een van de dodelijke slachtoffers. Te Moorseele kwam pastoor Firmin Verhamme de familie van Maurice de trieste mare brengen⁹. Voor de Moorseele zieleherder was het nog maar de eerste zware opdracht van die aard.

---

⁵ - LUCIEN BILLIET. 'Nieuwpoort-Bad vroeger en nu' Nieuwpoort 1999, pag. 55. In 1949 aangekocht door S.V. Kindervreugde uit Menen, werd de villa Crombez in 1981 opgenomen in de lijst van het cultuurpatrimonium en bijgevolg een beschermend monument. In april 1997 kreeg het een nieuwe naam 'Barkentijn'.

⁶ - L. BILLIET. Brochure '1907-1997 Negentig jaar Sint-Bernarduskerk Nieuwpoort-Bad' pag. 21.

⁷ - Idem.

⁸ - Website Nieuwpoort-Bad/Geschiedenis/St. Bernarduskerk, heeft het over 1500 kg springstof die ontplofte. - L. BILLIET, pag. 21. Driehonderd kettingmijnen waren ontploft.

⁹ - Militair Archief Evere, De vragenlijst betreffende een overleden militair Nr. CD/697/4, vermeldt dat de familie werd verwittigd door Majoor Samyn E. Bevelhebber van het 2° Ontmiijningsbataljon.

Elizabeth Lombaert, zuster van Maurice, bevestigde in 1994 echter dat het pastoor Verhamme was die de melding bracht.

Links Andre Herman, een van de Moorseelse vrijwilligers bij de ontmijners, hier samen met een 'dedecterende' collega op de plaats waar de explosie gebeurde. De toestand van het achterstaande gebouw geeft een idee van de kracht van de explosie. (Foto N. Herman)
 Rechts, Het gezin Remi Vancoillie – Marie Volcaert met hun kinderen Yolande, Andre en Wilfried. (Foto Y. Vancoillie)

Remi Vancoillie.

Remi was de oudste zoon in het gezin Edmond en Emmerence Volcaert, dat te Moorsele nabij 'Den Draaitap' op Overheule woonde. Hij werd er geboren op 24 juli 1911 als tweede kind en kreeg er later nog vijf medespelertjes bij. Na de gemeensteschool moest hij reeds op twaalfjarige leeftijd als kostwinner dienstdoen. Vader was immers door ziekte geveld en op bijstand aangewezen. Remi, een kind nog, ging werken bij Dewitte-Litaer te Lauwe, waar hij het beroep van wever aanleerde. Militaire dienst was er voor hem, als oudste zoon en kostwinner niet bij.

Hij huwde Marie Volcaert uit Wevelgem, wel naamgenote van zijn moeder maar geen familie. Het jonge gezin ging op de Kezelberg wonen en kreeg drie kinderen.

Tijdens de oorlogsjaren bracht Remi op een zondagmorgen, nog vóór 9.00 uur, een bezoek aan zijn broer Jules. In vertrouwen vertelde hij diens vrouw dat hij die morgen al 25000 fr. had verdiend. Hij vertelde er wijselijk niet bij waar en hoe hij die verdiend had. Maar het was allicht evident dat zijn 'truc' om die centjes bijeen te graaien 'den klaren' niet mocht zien! Het bleef zijn geheim.

Na de bevrijding bleef Remi eveneens werkeloos. Aan het stempellokaal deed het de ronde dat een job als ontmijner bij het leger goed betaalde. De beslissing was gauw genomen en samen met nog enkele dorpsgenoten gaf Remi zich op als vrijwilliger voor de Ontmijningscompagnie. Op de vraag waarom hij dit deed, antwoordde hij prompt: "'t Is toch werk gelijk een ander, 't betaalt goed en thuis ..."

Links, ook Duitse krijgsgevangenen moesten helpen bij het mijnvrij maken van de stranden. Op de vrachtwagentrede Moorselenaar Andre Herman. (Foto N. Herman)
Rechts, een soldaat demonstreert een mijndetector. Vooraan liggend, Andre Herman. (Foto N. Herman)

Pret beleefde hij er wel aan, maar erover naar familie of vrienden schrijven deed hij nooit. Hun vraag waarom hij nooit contact met ze opnam, pareerde hij met: “Schrijven? ‘k Zal schrijven als ik dood ben!”

Spektakel hoorde er ook bij. Nu en dan diende een heuse zeemijn aan land getrokken te worden. Dan stond heel het peloton paraat en de veiligheidsmaatregelen werden er toegepast volgens het boekje.

Met verlof in april 1945 ging hij bij broer Jules het jachtgeweer lenen: “... want er zaten toch zoveel konijntjes in de duinen.”

Ook Remi verloor het leven bij de explosie van 9 mei 1945 op het strand van Nieuwpoort-Bad. Hij was de tweede op pastoor Verhammes lijst voor huisbezoeken¹⁰.

Achiel Vantomme

Achiel kwam ter wereld op 12 oktober 1914 bij Theofiel en Martha Salembier die op de Moorseelse Herthoek woonden. Hij had een oudere broer Maurice en kreeg in 1919 nog een zus Rachel. Ook hij liep school te Moorsele. In de dertiger jaren trok hij mee met zijn oom Oscar Vantomme naar Normandië om er in het vlas te werken. Later werd hij lasser. Zijn militaire dienst deed hij in 1934 te Oostende bij het ‘13de Piotten’. Hij werd in 1939 weer onder de wapens geroepen en bij het 23ste Linierement ingedeeld. Samen met het 2de en het 22ste Linierement, het 7de Ardeense Artillerieregiment en het 2de Geniebataljon maakte die deel uit van de 12de Infanteriedivisie.

Op 24 mei 1940 was voor Achiel de oorlog ten einde. Te Oostwinkel (Zomergem/O-Vl) viel hij met zijn eenheid in de handen van de vijand. Van dan af aan begon voor hem een lijdensweg die elf maanden zou duren. Afgevoerd naar Duitsland, verbleef hij in Stalag 11. Overdag moest hij werken bij landbouwers uit de omgeving, terwijl hij net als de andere gevangenen ’s avonds in Stalag 11 werd opgesloten. Fel vermagerd en verzwakt kwam hij op 22 april 1941 vrij. Te Moorsele probeerde hij de draad van het gewone leven weer op te nemen. Werk vond hij bij een lokale landbouwer. Toch hield hij het niet bij een eenvoudig

¹⁰ - Militair Archief Evere, Vragenlijst betreffende een overleden militair NrS.p.M./IIIA/3/6390, meld ook hier dat de familie werd verwittigd: Telefonisch – Rijkswacht.

Jules Vancoillie, broer van Remi, bevestigde in 1994 eveneens dat het pastoor Verhamme is geweest die de droeve boodschap bracht.

leven. In januari 1943 sloot hij zich aan bij het Geheim Belgisch Leger van Zone III (Sector Kortrijk)¹¹, waarvoor hij dikwijls 's nachts 'op tour' ging. Na de bevrijding ging ook Achiel zich vrijwillig aangeven bij de militaire overheid en kwam met andere Moorselenaars bij de 'démineurs' terecht. Zijn motivatie was dezelfde als van vele anderen: vast en goed betaald werk!

Links Achiel Vantomme.(Foto R. Vantomme) Rechts, ontmijners vrijwilligers van de 1ste Compagnie te Nieuwpoort-Bad bij de villa Crombez. Rechtstaand links Moorselenaar Andre Herman, met achteraan 7de van rechts zittend, Achiel Vantomme. (Foto N. Herman)

Hij viel er samen met hen als slachtoffer van de mijnexplosie op 9 mei 1945. Derde op het trieste bezoeklijstje van de Moorseelse pastoor was het gezin Vantomme¹².

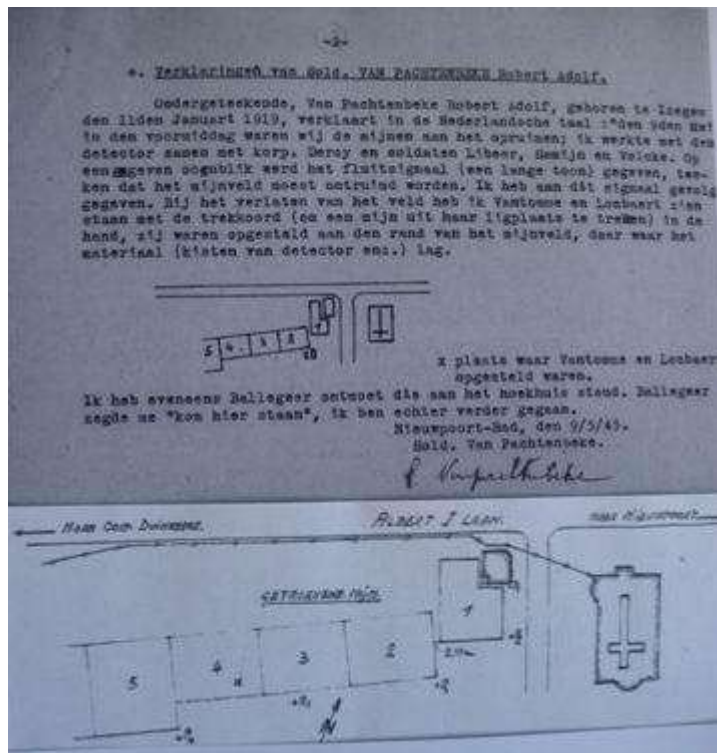
Als broer Maurice enkele dagen later te Oostduinkerke de stoffelijke resten van Achiel ging identificeren, deed men hem het verhaal van het ongeval.

“Op 9 mei 1945 springt te Nieuwpoort-Bad, nabij de kerk, een gans uit Tellerminen bestaand veld, waarin Soldaten-ontmijners VAN COILLIE Remy, VAN TOMME Achiel, en LOMBAERTS Maurice, de dood vinden, en de officieren BIEBUYCK en POLLET, met de soldaten VERSCHEUREN Hubert, DE SIMPELAERE Robert, CORNETTE Emiel, , BLIECK Henri PLATTEAU François, BALEGEER Amedee en MALFAIT Roger, min of meer zwaar gekwetst worden. Het onderzoek wees uit, dat het ganse veld gesprongen was doordat men op een verder afgelegen plaats één mijn had willen doen springen¹³.”

¹¹ - Militair Archief Evere, Dienst van den Weerstand, Volgnummer II/306.224.

¹² - Militair Archief Evere, Vragenlijst betreffende een overleden militair NrS.P.M./IIIA/3/6494. Ook hier vermeld men dat de familie telefonisch door de Rijkswacht werd verwittigd, dit terwijl door Maurice en Rachel Vantomme, broer en zuster van Achiel, E.H. Verhamme ook als boodschapper werd opgegeven.

¹³ - Brochure uitgegeven door VERBROEDERING DER ONTMIJNERS VAN BELGIË, V.Z.W. o.c. pag. 29.

Bovenaan de verklaring van soldaat Vanpachtenbeke, getuige van het ongeval. In zijn verklaring wijst de getuige de plaats (X) waar Vantomme en Lombaert zich bevonden bij de explosie. Onderaan de situatieschets van de plaats van het ongeval, waarnaar wordt verwezen in punt 9 van het officieel verslag. (Archief DOVO)

Volgens het op 11 mei 1945 te Nieuwpoort-Bad opgemaakte verslag¹⁴, gebeurde het als volgt:

“9. Bijzondere omstandigheden waarin het ongeval gebeurd is:

Op 9 Mei 1945 werd het ontmijnen van veld nr 4 “Kudu 42” begonnen (zie schets hieronder) waaraan verschillende mijnen door den wind werden bloot gemaakt; een dezer, met valstrik voorzien, stond op haar zijkant, hulpontstekker was half getrokken en de valstrikdraad was gespannen zoo dat het onmogelijk was hem veilig te maken. Deze mijn zou dus een bestendig gevaar geweest zijn voor de ontmijners die in hare omgeving zouden werken. Het werd dus beslist ze te trekken en dit richting van de mijnenvelden 1 –2 –3, om te verhinderen dat ze op de blootgestelde mijnen van veld nr 4 vallen zou; het valt op te merken dat de niet met valstrik voorziene mijnen van velden nrs 1 –2 -3 reeds uitgetrokken geweest waren. Bij de trekking van deze mijn zijn een groot aantal der nabijliggende mijnen op onvoorzienbare en onverklaarbare wijze ontploft en Lombaert, Vancoillie en Vantomme, die gelast waren de mijn met een lange koord (meer dan 50 meter) uit haar ligplaats te trekken, werden door de ontploffing verrast en ter plaatse gedood; het was noodzakelijk de koord door drie mannen te laten trekken, aangezien de weerstand, geboden door het zand en de takken der boompjes, die op de duinen groeien, zeer groot was. De O/Lt. Geneesheer Pollet werd licht gekwetst en moest zich aanstonds in het hospitaal laten verzorgen. De andere gekwetsten werden onmiddellijk naar dit hospitaal vervoerd.”

¹⁴ - Archief DOVO, Oud-Heverlee via Adj. Mattheus. ‘ONGEVAL.- Geval waarbij verwikkelingen mogelijk zijn. Omstandig verslag. Ondertekend door Lt. Verstraete, Bevelhebber der Eenheid. 5 pagina’s.

Links, de begrafenisstoet in de Rozenstraat, met hier de lijkst van Remi Vancoillie. De kisten waren opgebaard in 'de patronage', nu de turnzaal van de school in de Rozenstraat.

(Foto Y. Vancoillie)

Rechts, v.l.n.r. het graf van A. Vantomme, R. Vancoillie en M. Lombaert in maart 2005.

Hoogstwaarschijnlijk waren het drie gelijke grafstenen, maar werd die van Vancoillie door de boom weggedrukt. Ook de grafsteen van Vantomme vertoont sporen van ondergroeiing.

Op zaterdag 12 mei 1945 werden de drie gesneuvelde Moorselenaars naast mekaar begraven op het gemeentelijke kerkhof van Moorsele.

Een pijnlijk detail kan niet onvermeld blijven. Bij zijn thuiskomst na de begrafenisdienst vond Jules Vancoillie een ansichtkaart uit Nieuwpoort-Bad in de bus. De boodschap op de rugzijde was: "Alles goed met mij, REMI." Een nare laatste groet!

Door de Prins Regent werd deze drie ontmiijners op 27 juli 1945 postuum het Kruis van Ridder in de Orde van Leopold II toegekend en dit met vermelding 'zal op datum van 8 april 1945 in die hoedanigheid zijn rang in de orde innemen'¹⁵.

Het monument voor gesneuvelde Moorselenaars uit beide wereldoorlogen met, op de linkerzijkant de namen van de drie ontmiijners ingebeiteld.

Rechts, het Kruis van de Orde van Leopold II, postuum verleend aan de drie ontmiijners. Hier het ereteken met bijhorend diploma van Remi Vancoillie. (A. Vancoillie)

¹⁵ - Militair Archief Evere, Stamkaart 34 van M. Lombaert, Stamkaart 62 van R. Vancoillie en Stamkaart 71 van A. Vantomme.

Zestig jaar na de feiten bracht ook de stad Nieuwpoort met een sobere maar eervolle plechtigheid hulde aan de gesneuvelde Moorselenaars. Op zaterdag 11 juni 2005 werd, in aanwezigheid van Yolande en Andre Vancoillie, Wevelgems ereburgemeester Gilbert Seynaeve, schepenen Johnny Cappon en een uitgebreide delegatie uit Moorsele/Wevelgem, aan de westgevel van de St. Bernarduskerk een plakket onthult ter nagedachtenis van Maurice, Remi en Achiël. Ere aan wie ere toekomt.

Nieuwpoort-Bad 11-05-2005. Yolande en Andre Vancoillie bij het herdenkingsplakket ter ere van hun vader Remi.
(Foto R. Vanhollebeke)

Aanwezig op de onthulling van de herdenkingsplakket te Nieuwpoort-Bad, v.l.n.r. Oswald Hoorens, Didier Stragier, Lucien Billiet (N-B), Yolande Vancoillie, Lothair Vanoverbeke, Schepenen Johnny Cappon, Ereburchemeester G. Seynaeve en de Nieuwpoortse burgemeester Ir. R. Crabbe.
(Foto R. Vanhollebeke)

Het overkwam Korporaal Henri D'Haeveloose.

Niettegenstaande de opleiding en ervaring opgedaan bij het dagelijks omgaan met honderden springtuiggen van verschillende herkomst, lieten op Belgisch grondgebied 94 ontmiijners het leven bij een totaal van 324 ongevallen¹⁶. Hierbij vielen uiteraard ook gewonden. Moorselenaar, Korporaal Henri D'Haeveloose, 3de Compagnie, werd bij een dergelijk ongeval zwaar gewond. Met een uitpuilende rechtse oogbol, splinters in hoofd en borst werd hij naar de dichtst gelegen verbandpost afgevoerd. Toevallig was dit een Engels veldhospitaal, waar de korporaal cito cito met penicilline, het nieuwste wondermiddel tegen infecties, werd behandeld. Meer dan waarschijnlijk was dit de redding voor Henri. Voor verdere behandeling werd hij naar het Belgisch hospitaal te Brugge overgebracht. Hier stelden de artsen vast dat bombsplinters tot in zijn linkerlong binnen waren gedrongen. Even werd gevreesd dat men de long stil zou moeten leggen.

¹⁶ - Brochure ONTMIJNERS. o.c. pag. 29.

Korporaal Henri D'Haeveloose, 3de Compagnie/2de Ontmijningsbataljon met, midden, zijn 'ontmijnersdiploma', het bewijs van 's lands *erkentelijkheid*. Rechts, een Schrapnellmine 35 met enkele drukontsteker, aandenken aan zijn tijd als ontmijner. (Archief E. D'Haeveloose)

Zijn toestand evolueerde evenwel dermate gunstig, dat reeds na korte tijd hiervan werd afgezien. Zijn rechteroog werd gespaard. Een stukje metaal dat zich had vastgehaakt onder de schedelhuid bleek moeilijk te verwijderen. De dokter besloot dan maar het zo te laten. De lijdensweg van Henri D'Haeveloose in de jaren die volgden is onvoorstelbaar. Dokters, klinieken en nog eens dokters en klinieken.

Voor zijn moed en toewijding werd hij vereerd met het Militair Ereteken 2de Klas, de Medaille van Oorlogsvrijwilliger en het Bronzen Staafje 1940-1945 te hechten op het lint van de medaille. Hij overleed in zijn 91ste levensjaar op 17 juni 1998.

Appendix I¹⁷.

Links de Sint-Bernarduskerk vóór de Eerste Wereldoorlog, rechts na de Tweede Wereldoorlog.
(Foto Website Nieuwpoort-Bad)

De explosie gebeurde aan de westkant van de Sint Bernarduskerk te Nieuwpoort-Bad. Deze kerk vond zijn oorsprong in het 'Edifice', een neoromaans kerkgebouw dat grootgrondbezitter Benjamin Crombez er in 1877 liet optrekken.

Als liberaal stelde hij zijn édifice ter beschikking voor het uitvoeren van rooms-katholieke, protestantse en Israëlitische erediensten. Dit viel niet in de smaak van de rooms geïnspireerde

¹⁷ - L. BILLIET. Brochure.

wetgever en het gebouw bleef ongebruikt. Na veel gepalaver met de zomergasten liet hij er dan toch de katholieke erediensten doorgaan. Toen hij echter vernam dat die er een biechtstoel hadden geplaatst, liet hij die in de duinen gooien. Prompt werd zijn édifice terug voor de eredienst gesloten.

In januari 1907 kocht het bisdom het kerkgebouw voor 20000 fr. aan de erfgenamen van Benjamin Crombez. In augustus van het zelfde jaar werd bij koninklijk besluit de parochie Groenendijk opgestart en koos men de heilige Bernardus van Clairvaux als patroon voor de kerk. In de 12de eeuw had die naar verluid, op doorreis naar Brugge, enkele malen in de abdij ter Duinen te Koksijde verbleven, en daarom. De kerk werd tijdens de Eerste Wereldoorlog totaal verwoest. Pas in 1923 werd de kerk herbouwd maar kreeg er dan wel een slanke 24 meter hoge toren bij. Tijdens de meidagen van 1940 werd Sint-Bernardus opnieuw getroffen en in september 1944 incasseerde ‘hij’ ook enkele voltreffers. In december 1944 werd met de herstelling van de vernielde kerk begonnen, maar toen kwam 9 mei 1945.

De herstellingswerken herbegonnen pas in 1947 en duurden 5 maanden.

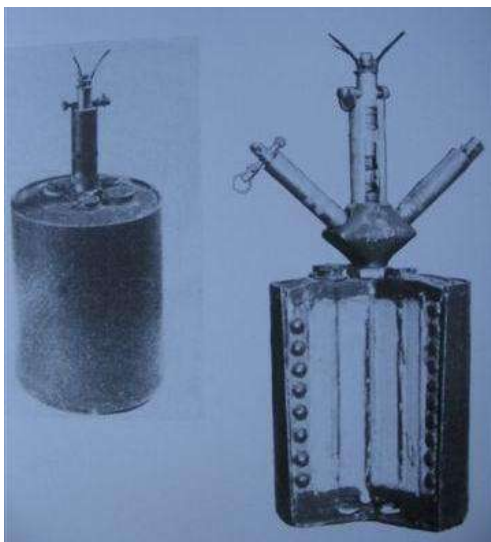
In 1997 vierde de Sint-Bernarduskerk, tegenwoordig omgeven door tal van onesthetische flatgebouwen, haar negentigste verjaardag.

Appendix II¹⁸

Tijdens WO II werden door alle oorlogvoerende partijen landmijnen gebruikt. Duitsland was wel koploper in het leggen van die springtuigen en gebruikte die rijkelijk op de stranden van de Atlantische kust. Er waren anti persoonsmijnen en anti tank mijnen. Deze laatste waren zwaarder en destructiever dan de anti persoonsmijnen. Ze hadden niet de kracht de tank te vernietigen, maar konden hem door het stukslaan van de rupsbanden immobiliseren.

De anti persoonsmijn had uiteraard de bedoeling de infanterie soldaat uit te schakelen.

Zoals reeds in voetnoot vermeld waren in 1944/45 de Schrapnellmine 35 infanterie mijn en de Tellermine anti tankmijn de meest aanwezige mijnen op onze stranden.

Rechts een SMi 35 met gewone drukontsteking ,
terwijl de doorsnede een SMi 35 is met een druk en
twee trekontstekers. De kern van de mijn bevat de
TNT springstof, terwijl tussen buiten en
binnenwand de stalen knickers (Schrapnell)
zichtbaar zijn. (Foto Gander & Chamberlain)

De **Schrapnellmine 35** of **SMi 35**, was de Duitse standaard anti persoonsmijn sedert het begin van de oorlog. Bij de geallieerden was ze beter gekend als ‘Shoe mine’. Ze had een diameter van 102 mm, was zonder de ontsteker 127 mm hoog, woog 4 kg en was gevuld met TNT springstof. Onder aarde of zand verstopt, werd ze geactiveerd door het indrukken of uittrekken van de ontstekers, die soms met een struikeldraad met mekaar waren verbonden.

¹⁸ - T. GANDER & P. CHAMBERLAIN.

Bij de ontsteking stuwde een innerlijke ontploffing een binnencilinder omhoog die dan ontplofte op een hoogte tussen de een en twee meter. Hierbij werden de zowat 350 stalen knikkers waarmee ze was gevuld, tot 150 m ver in het rond geslingerd. De ontsteking kon ook elektrisch geactiveerd worden.

Op het einde van 1944 werd een ‘verbeterde’ versie in dienst genomen, de SMi 44, terwijl een houten versie, de Schützenmine 42, reeds sedert 1943 als ‘snel te leggen’ mijn werd gebruikt.

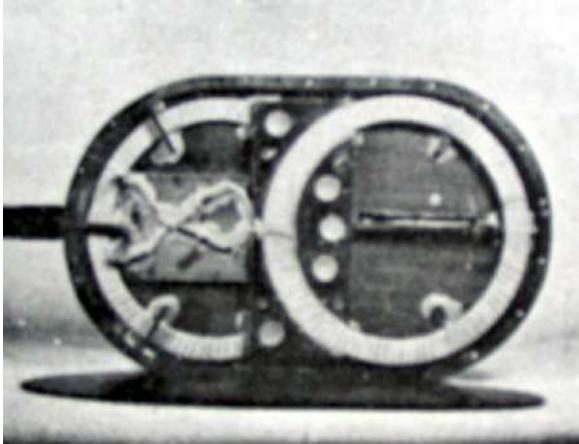
De Tellermine of TMi, met links de TMi 35, meer dan waarschijnlijk het type die te Nieuwpoort-Bad ontplofte. Ene O/Lt Biebuyck heeft het in zijn getuigenverklaring over ontstekers ZDZ35, waarmee deze mijnen waren uitgerust. Midden een TMi 43, een later type gebruikt in WO II. Rechts een voorbeeld van anti-tank versperring. Deze serieopstelling van TMi 42's werd dwars over de weg gesleent door de infanteristen. (Foto's Gander & Chamberlain)

De **Tellermine** (schotelmijn) of TMi was de meest voorkomende Duitse anti tankmijn. Hiervan werden regelmatig nieuwe types in gebruik genomen te beginnen bij de TMi 29 , die in 1939 reeds was vervangen door de TMi 35 en 35 (Stahl)die de standaard mijn bleef tot 1943. Dan werd ze vervangen door de TMi 42 en nog later door de TMi 43 Pilz. Deze werd zo genoemd omwille van de paddestoelvormige uitstulping, maar werd weinig gebruikt. Naar gelang het type varieerde de diameter van deze platte mijn tussen de 454 mm voor de TMi 29 en 318 mm voor de Pilz. De hoogte van de schijf ging van 70 tot 102 mm en het gewicht van 6 tot 9,75 kg. Ook hier was de springstof TNT. De ontsteking gebeurde door het indrukken van het deksel waaronder de ontsteker was bevestigd, al waren de TMi 29 en TMi 35 (Stahl) ook met een trekontsteker uitgerust. Die konden dus ook met een struikeldraad aan mekaar verbonden worden en een serie ontploffingen veroorzaken.

Aan het werk met de elektrische detector.
(O Hoorens)

Onderaan het zoekorgaan zijn de twee gekoppelde
stroomkringen zichtbaar. (Brochure Ontmijners)

De opsporing van de metalen TMI's gebeurde met de elektrische detector. Dit apparaat werkte op batterijen en de zoekplaat bevond zich onderaan een buis. De zoekplaat was doorverbonden naar de draagbare doos met daarin een oscillator, die elektrische trillingen opwekte, en een amplificator, die het signaal van de elektrische trillingen terug opving. Bij het ontdekken van een metalen voorwerp veranderde het signaal dat door de amplificator werd opgevangen. Die was verbonden met de koptelefoon van de ontmijner, die op die manier de mijn kon lokaliseren.

Ook vandaag zijn mijnen nog actueel. In de jaren heeft België zich een voortrekkersrol aangemeten in de strijd tegen de antipersoonsmijnen. In 1986 stichtten drie Belgische kinesisten de organisatie Handicap International Belgium (HIB), tegen het gebruik van landmijnen. België was ook het eerste land dat een totaal verbod op het gebruik van deze mijnen uitvaardigde. HIB, onder de hoge bescherming van H.K.H. Prinses Mathilde van België, ondersteunt momenteel 60 projecten in 15 landen van probleemgebieden in Afrika, Azië en Midden-Amerika. Ze coördineert een netwerk van een 20-tal niet gouvernementele organisaties werkzaam in de Belgische campagne in een verbod op landmijnen. Symbool van deze campagne zijn de Blauwe Veters. Ze staan voor de slachtoffers van deze antipersoonsmijnen die opnieuw leren lopen, opnieuw hun veters leren binden en voor de mensen die ijveren voor een planeet zonder mijnen.

Bronnen.

D'Haeveloose Eric, Herman Nelly, Hoorens Oswald, Lelièvre Walter (Stadsconservator Nieuwpoort), Persijn Noel, ,Vancoillie Wilfried, Vancoillie Yolande, Vantomme Rachel, Gemeentearchief Moorsele, Militair Archief Evere, Archief DOVO Oud-Heverlee, Adjudant Mattheus (DOVO), Baelde Marc (DOVO), Website Nieuwpoort-Bad, Website Handicap International Belgium.

BILLIET L.,- Brochure '1907-1997 Negentig jaar Sint-Bernarduskerk Nieuwpoort-Bad'.
- 'Nieuwpoort-Bad vroeger en nu' Nieuwpoort 1999.

Brochure VERBROEDERING DER ONTMIJNERS VAN BELGIË V.Z.W.

De Oorlogskranten, deel 55. Brussel 1994.

GANDER T.& CHAMBERLAIN P., 'Small arms, artillery and special weapons of the Third Reich an encyclopedic survey' London 1978.